

Din cuprins:

Interviu cu Valentina Bodrug Lungu..... 1-3

A fost emisă prima Ordonanță de Protecție într-un caz de violență în familie..... 4

Șapte din zece victime ale traficului au fost bătute și umilite acasă... 5

„16 zile de acțiuni împotriva violenței în bază de gen”..... 5

O zi de suflet la Plop-Știubei..... 6

A fost lansat studiul „Cartea Verde a Populației Republicii Moldova”..... 6

Cum dăunează fumatul și alcoolul asupra sănătății tinerilor..... 7

O nouă generație de Educatori de la Egal la Egal a fost instruită la Drepcăuți..... 7

Concursuri pentru tineri..... 8

VALENTINA BODRUG LUNGU

SCHIMBAREA ÎNCEPE DE LA SINE!

Nu prea înaltă de statură, dar foarte puternică la caracter; mereu grăbită și cu o mulțime de activități pe agendă; cea care lucrează până noaptea târziu doar pentru a-și duce scopul la bun sfârșit. Un scop, care de 20 de ani încoace înseamnă o luptă permanentă pentru drepturile femeilor și o încercare ambițioasă de a demonstra lumii întregi că nu există nici o diferență între a fi femeie și a fi bărbat în plan social; că ceea ce ne deosebește este caracterul și personalitatea, dar nicidecum categoria de gen. De i-a reușit sau nu acest lucru și cum se prezintă astăzi relația femeie-bărbat în societatea moldovenească aflăm chiar de la Valentina Bodrug Lungu, expert național și internațional în materie de gen.

Vă cunoaștem ca fiind o promotoare activă a egalității genurilor, luptați pentru drepturile femeilor și pentru abilitarea lor. Ce V-a determinat să alegeți o asemenea opțiune în viață?

Cred că la nivel de subconștient alegerea mea se datorează familiei în care am crescut. O familie în care s-a muncit foarte mult și s-a pus preț pe valoarea noțiunii de familie. Părinții mei nu s-au certat niciodată. Se asistau reciproc, iar acolo unde nu reușea unul, îl ajuta celălalt. Nu-mi amintesc să fi încercat vreodată să clarifice cine este mai important în casă. Acest respect și ajutor reciproc, această cultură pentru

instituția familiei au moștenit-o la rândul lor de la bunele. Nu este de mirare că și activitatea mea a fost determinată de bunele relații existente în familie și sentimentul interior de a perpetua valorile pe care le-am văzut.

S-a schimbat peste ani noțiunea de familie?

Cred că s-a schimbat. Mai ales din perspectiva implicațiilor pe care le are serviciul. Eu și soțul meu prestăm o activitate diferită de cea a părinților noștri. Muncim intelectual și nu fizic. Deseori după orele de la facultate lucrăm și acasă, iar această situație lasă involuntar o amprentă asupra copiilor – și bună, și mai puțin bună.

Editorial

Motivul pentru care am hotărât să dedicăm această ediție a buletinului „Fără Tabu” fenomenului violenței în familie este unul simplu. Suntem deja în luna noiembrie, iar aceasta este perioada când tradițional sunt organizate mai multe acțiuni de combatere a violenței. Este grav atunci când ajungem să ne complacem într-o situație când îndurăm violența, deoarece ne este frică, rușine sau pur și simplu fiindcă nu ne imaginăm că ar putea fi și altfel. Ei bine, vă prezentăm în această ediție mai multe istorii care arată că se poate și altfel, că există șanse pentru fiecare! Important este să ne pese –

Indiferența omoară!

de noi, de cei care ne înconjoară, de cei care îndură și au nevoie de sprijinul nostru. Interviu numărului realizat cu Valentina Bodrug Lungu, expert național în materie de gen și aspecte de violență, ne convinge că „schimbarea pornește de la sine” și e nevoie de un mare efort launtric pentru a face lucrurile să meargă mai bine.

Găsiți în acest număr informație despre serviciile existente în țară pentru persoanele afectate de violență. Juriști, polițiști, medici, politicieni, o mulțime

de specialiști și-au combinat eforturile pentru a învinge agresiunea în familie! În același timp silința lor ar putea fi zadarnică dacă nu ne vom implica și noi în acest proces. E nevoie de ajutorul fiecăruia dintre noi – tineri și bătrâni, părinți și copii – și este de datoria noastră morală să spunem NU violenței în familie și să vorbim deschis despre acest fenomen. Nu uitați! Indiferența omoară, dar implicarea înalță!

Cu drag, Echipa UNFPA

► Pe de o parte, am vrea să le acordăm uneori mai multă atenție, dar pe de altă parte, le oferim un exemplu de viață, or atunci când părinții muncesc, copiii văd că munca trebuie respectată și înțeleg că tot ce se obține în viață, se obține prin muncă.

V-ați căsătorit la o vârstă timpurie?

La vârsta de 28 de ani și sunt bucuroasă că așa a fost. Ambii am fost conștienți de faptul că vrem să întemeiem o familie. Tinerii de azi au viziuni diferite asupra familiei – fie că așa este moda, fie că își doresc bunăstare materială, fie că s-au plictisit să stea singuri...Pe când cel mai întemeiat motiv pentru a crea o familie este anume dorința de a te realiza în felul acesta ca soție și bărbat, ca mamă și tată.

Vă considerați o femeie realizată în acest sens?

Mărturisesc că da. Am două fete gemene, de care sunt foarte mândră și pe care, ca orice părinte, le consider deosebite. Sunt comunicabile, le place să învețe, să afle lucruri noi. Sunt pasionate de muzică, de pictură, de limba engleză. Am marele noroc să am și un soț extraordinar, pe care îl consider cel mai bun prieten. În viziunea mea el reprezintă modelul de bărbat adevărat, care odată a spus „că a fi bărbat nu înseamnă să lupți sub locul sub soare în familie, ci să o demonstrezi în fiecare zi”. Mi-aduc aminte că prima mea călătorie de o lună de zile la un stagiu peste hotare a fost când fetele aveau un an și jumătate. Soțului nu i-a fost frică să rămână singur cu ele. Dimpotrivă, eu ezitam să plec, iar el m-a îndemnat să nu ratez ocazia, asumându-și toate responsabilitățile pentru îngrijirea copiilor.

Fiindcă veni vorba de copii, spuneți-ne ce comportament și educație oferiți fetelor Dvs?

Este o vorbă care spune că „practica bate gramatica”. Absolut adevărat. Or, după ani buni de profesare și încercări de a-i învăța pe alții cum să procedeze mai bine, când am ajuns în situația de a fi părinți, am realizat că educația copiilor este un lucru foarte complicat. De ce? Pentru că părinții trebuie să muncească foarte mult ca să dobândească credibilitate în ochii copiilor. Copiii sunt influențați deseori de mediu, de semeni, de stradă, de o mulțime de factori externi, cărora părinții le pot face față doar dacă se bucură de încrederea copiilor. Au fost multe situații când discutam cu fetele despre modul sănătos de viață, relațiile băiat-fată, transformările care se petrec în organism. După asta, ele citeau informația în enciclopedii și îmi spuneau că am avut dreptate. Copiii au nevoie de confirmarea spuselor noastre și atunci statutul nostru ca părinți crește.

Cum rămâne cu relația de prietenie între părinți și copii?

Este exact același lucru. Întâlnesc multe cazuri când părinții se plâng că nu reușesc să afle ce gândesc copiii lor, deoarece aceștia preferă să-și spună secretele unui prieten sau unei persoane străine. Asta se întâmplă deoarece copiii nu au încredere în părinți. Primul prieten secret trebuie să fie mama și tata, dar această relație se dobândește în timp. Noi le spunem zilnic fetelor că orice s-ar întâmpla ele trebuie să se adreseze nouă. Cea mai mare problemă a familiilor contemporane este lipsa de comunicare, de unde apare și agresivitatea, drogurile, țigările.

Să fie lipsa de comunicare o cauză și pentru apariția actelor de violență în familie?

În mare parte violența este cauzată de educația din familie. Și aici aș menționa nu atât lipsa de comunicare, cât comunicarea

eronată. Un exemplu: când erau fetele mici, am mers la grădiniță după ele și era exact ziua de naștere a unui băiețel. Mama acestuia a servit copiii cu dulciuri, după care a zis: „acum băieții iau scaunele și merg la joacă, iar fetițele strâng masa”. Am rămas surprinsă de așa atitudine. Femeia credea sincer că fetele trebuie învățate de mici să fie bune gospodine, pe când băieții nu. Anume din acest motiv se ajunge la situația când fiind deja mari, băieții caută același lucru. Dacă nu îl găsesc, încearcă să-și impună autoritatea, inclusiv prin forță.

Adică e vorba de tradiție, de perpetuarea unor valori depășite?

Accentele în educație sunt puse greșit. Mamele își învață băieții de mici că vor avea soții care le vor îngriji. Este bine ca femeia să știe să gătească. Dar asta nu trebuie privită ca o funcție obligatorie. Ambii soți trebuie să știe să gătească. Nicăieri în Codul Familiei nu este scris că femeile trebuie să gătească sau să spele rufe. Aici, o să ofer încă un exemplu sugestiv: eram la facultate și vorbeam studenților despre violență. I-am întrebat pe băieți cine le spală hainele, cine le calcă cămășile, cine le gătește mâncare. Au răspuns într-un glas că stau la cămin și fac toate lucrurile de unii singuri. Dar ce se întâmplă după ce vă însurați?, i-am întrebat, la care răspunsul a fost unanim: „atunci la ce bun ne-am mai însurat?”. Acest exemplu demonstrează foarte clar că modelul comportamental este influențat și preluat din generație în generație.

Credeți că este în puțința noastră să schimbăm această stare de lucruri în societate?

Cred că toate schimbările se produc la nivel de conștiință. Putem adopta foarte multe Legi bune, care să prevadă egalitatea în drepturi a femeilor și bărbaților, condam-

narea actelor de violență, dar dacă nu se va schimba gândirea și comportamentul fiecărei persoane în particular, nu vom obține niciun rezultat. Cu regret, violența în familie persistă, problema de bază fiind că o bună parte din femei nici nu realizează că sunt supuse violenței, considerând că aceste manifestări sunt firești și gândind că „un bărbat adevărat trebuie să-și bată femeia” sau „dacă mă lovește, înseamnă că mă iubește”.

Dar dacă femeile se complac în această situație și nu le deranjează, atunci la ce bun să le mai convingem de contrariu?

Este greșit să privim acest fenomen din perspectivă individuală și să credem că este problema cuplului și atât. Când părinții se ceartă, copiii văd. Consecințele violenței îi afectează pe cei din jur la nivel psihologic, moral și chiar material. S-a întrebat oare cineva cât costă violența? Foarte mult. Astăzi investigațiile medicale sunt foarte scumpe, iar o femeie lovită în permanență de soț nu are întotdeauna bani să se trateze. În rezultat, scade capacitatea ei de muncă. Scade și capacitatea de muncă a agresorului, având în vedere că un om dezechilibrat nu este foarte eficient la serviciu; scade și capacitatea de a învăța a copiilor, ei fiind marcați psihologic de ceea ce se întâmplă în familie. Americanii au studiat că jumătate din copiii care cresc în familii cu violență, o perpetuează când cresc mari în familiile lor. Impactul violenței este de lungă durată, de aceea acest fenomen nu mai poate fi tolerat.

În acest context, cunoaștem că în Moldova este în plină desfășurare un amplu proiect de combatere a violenței, susținut de mai multe agenții ONU, inclusiv UNFPA, iar Dvs sunteți implicată în realizarea acestuia. Ce șanse accorderă acestui proiect?

Cred în acest proiect și în rezultatele pozitive ale acestuia. Activitățile în cadrul

Valentina Bodrug Lungu

- Originară din Chișinău
- Studii: facultatea de istorie USM, doctorat (Moscova), conferențiar, doctor habilitat în psihopedagogie
- Președinte, co-fondator ONG Gender Centru (2000)
- Autoarea mai multor articole și cărți despre egalitatea genurilor
- Expert național și internațional în probleme de gen
- Este căsătorită și are două fiice gemene: Victoria și Daniela

proiectului se axează pe o abordare complexă a fenomenului, prin informarea populației și conștientizarea necesității de schimbare. Totodată, se focusează pe crearea serviciilor de asistență la nivel local și pe soluționarea cazurilor de violență în echipă. Este un lucru comun și tocmai de aceea eficient.

Luna noiembrie este considerată tradițional luna combaterii fenomenului violenței împotriva femeii, inclusiv datorită Campaniei mondiale 16 zile de acțiuni împotriva violenței. Cum va fi organizată Campania anul acesta?

Și anul acesta vom organiza Campania la nivel național, dar deosebirea va consta în faptul că vom pune accentul pe localitățile rurale, încercând să implicăm oamenii la nivel local. Vom organiza concursuri, informații, seminare, vom face totul ca oamenii să știe că în Moldova există o Lege împotriva violenței și că nimănui nu-i este

permis să-și bată soția, mama, tata, copilul, fratele sau sora.

Sunteți lector conferențiar la Universitate. Cum ați caracteriza generația actuală de tineri, cu ce gânduri și aspirații vin studenții la facultate?

Tinerii sunt diferiți. Unii sunt foarte activi și mă captivează prin interesul lor, alții, în special cei veniți de la sate, sunt mai timizi, nu au încredere în forțele proprii. Dar indiferent de proveniență toți tinerii au nevoie de motivare, pentru a-și realiza potențialul la maxim. Iar aici trebuie să intervină Guvernul, în primul rând, prin crearea locurilor de muncă. Astăzi noi lucrăm la nivel de motivare internă, dar motivarea externă este foarte slabă: „Ție îți trebuie asta!”, așa îi convingem pe tineri să se implice și să fie activi. Ei știu asta, dar deja nu ne mai cred, fiindcă după studii nu văd cum „asta” le ajută în mod direct, în condițiile în care nu au un loc de muncă unde să se angajeze și să capete un ban.

În final, Vă rugăm să veniți cu un mesaj către părinți, profesori, tineri și toți cititorii Fără Tabu.

Schimbarea trebuie să o începem de la noi înșine. Avem bărbați și femei foarte buni. Dar trebuie să schimbăm accentele în sistemul de educație și să tratăm pe fiecare din perspectiva calităților și nu a genului. Este important să valorificăm respectul de sine. Și bărbații și femeile să fie iubitori, grijulii, iar femeile să nu uite că au aceleași posibilități de afirmare. Totodată, le-aș spune tinerilor următorul lucru: căsătoria este un mare compromis în viață, care necesită abnegație, răbdare, toleranță. Trebuie să ne construim viața în familie în așa fel, încât aceasta să permită ambilor soți să se dezvolte și nu să inhibeze calitățile și aspirațiile unui altuia.

Vă mulțumim!

Ce cred copiii despre violență?

Daniela Lipcanu, 11 ani

„Violența este atunci când cuvintele sau faptele cuiva sperie, provoacă durere și suferință altei persoane.

Violența poate fi de două feluri: violența morală și violența fizică. Violența morală este atunci când cineva amenință, strigă, poreclește sau ignorează. Violența fizică este atunci când cineva lovește cu palma, centura sau alte obiecte, trage de urechi sau de păr, pișcă sau îmbrânțește.

Există situații când simțim durere fizică

sau spaimă, dar aceasta nu este violență. De exemplu, când ni se face o injecție, ne doare, dar asta nu este violență, deoarece injecția ne ajută să ne facem bine.

Faptul că suntem copii și greșim uneori nu înseamnă că trebuie aplicată violența. Și nici noi nu trebuie să aplicăm violența asupra celorlalți. Proverbul spune: „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face”!

Violența lasă o durere emoțională sufletului nostru și nicidecum nu reprezintă o cale de rezolvare a problemelor”.

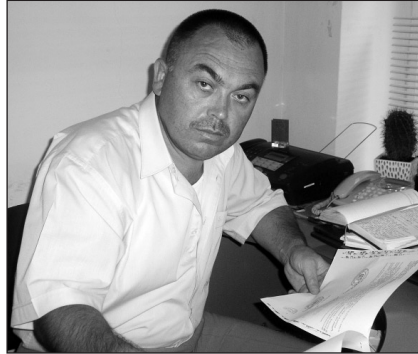
A fost emisă prima Ordonanță de Protecție într-un caz de violență în familie

Viață umbrită

De mai mulți ani Eugenia P., o femeie trecută de vârsta de 40 de ani din raionul Anenii Noi, trăia calvarul unei vieți umbrite de strigăte, înjurături și bătăi nemiloase ale soțului. Acesta putea să răbufnească „din senin”, doar pentru că nu avea o dispoziție bună. Din cei trei copii pe care i-au crescut împreună, doi au plecat deja la casele lor, iar feciorul cel mai mic, de 13 ani, era martorul scenelor de violență. Primăvara aceasta exploziile de emoții negative între cei doi soți s-au soldat cu vătămarea gravă a femeii, care a ajuns la spital cu mâna ruptă. Nu a mai putut răbda și s-a adresat la poliție. Dumitru a fost penalizat prin sentință de judecată cu 200 de ore de muncă gratuită în folosul comunității, dar această sentință nu i-a schimbat obiceiul hidos. Continua să-și terorizeze soția acasă, pe stradă, la serviciu, oriunde o găsea, pricinuindu-i durere fizică și morală. Eugenia era o femeie distrusă și părea că nimic nu o mai poate readuce la viață.

O rază de speranță

Întâmplarea a făcut ca în luna august, atunci când soțul a agresat-o din nou în plină stradă, lovind-o și maltratând-o, cazul să fie preluat de Comisariatul de Poliție din Anenii Noi. De această dată Dumitru a fost penalizat cu amendă de 500 de lei, pe care tot nu s-a grăbit să o achite. În schimb s-au implicat mai mulți profesioniști din localitate - asistenți sociali, polițiști și juriști - care i-au inspirat Eugeniei speranța că în scurt timp calvarul ei se va sfârși. „Pentru asemenea cazuri există Legea Nr. 45 privind combaterea și prevenirea violenței în familie”, a asigurat-o avocatul Ion Oboroceanu, cel care a asistat-o în instanța de judecată și a demonstrat că sunt necesare măsuri drastice pentru apărarea ei. Ca urmare, pe 25 septembrie 2009, Judecătoria raionului Anenii Noi a emis ordonanța de protecție pentru Eugenia P. și fiul minor al acesteia. Ordonanța a fost emisă pe un termen de 90 de zile și a obligat agresorul să părăsească locuința imediat, să nu se apropie de soție și copil la o distanță mai mică de 100 de metri, să nu o viziteze la serviciu etc. În principal, scopul ordonanței este de a proteja victima de abuzurile agresorului, dar și de a-l face pe acesta să devină responsabil. O prevedere importantă a ordonanței este anume obligarea agresorului să parti-

Ion Oboroceanu, directorul Centrului de Drept Căușeni îndeamnă toate persoanele afectate de violența în familie să învină frica și să găsească puterea interioară de a schimba lucrurile spre bine, adresându-se la specialiști – polițiști, medici, asistenți sociali, juriști.

cipe la programe de tratament și consiliere psihologică.

Adevărul că Dumitru a atacat în instanța de judecată această decizie, ne-fiind de acord cu restricțiile impuse. Deși recunoaște că a fost violent, consideră că a fost privat de mai multe drepturi. Cu toate acestea avocatul Ion Oboroceanu este încrezător în succesul Eugeniei și spune că aceste măsuri de protecție trebuiau luate cu mult timp înainte, pentru a preveni acte de violență gravă, cum a fost cel de fracturare a mâinii femeii. „Avem toate probele necesare pentru a dovedi că ordonanța trebuie să rămână în vigoare. Am demonstrat deja în instanță că acest caz de violență are un caracter sistematic și sunt necesare măsuri corespunzătoare de intervenție pentru protecția reală a victimelor”, a spus el.

În prezent Eugenia se află în proces de divorț cu Dumitru și locuiește împreună cu feciorul. Soțul violent a plecat de acasă și nu se apropie de soție și copil, deoarece oamenii Legii sunt cu ochii pe el. Femeia este mai liniștită și este gata să înceapă o viață nouă.

Șanse există pentru toți

Legea Nr. 45 care prevede emiterea ordonanței de protecție este vigoare de mai mult de un an de zile. Cu toate acestea, ordonanța de protecție emisă de Judecătoria din Anenii Noi pentru Eugeniei P. și

fiul ei minor este primul document de acest fel emis vreodată în R. Moldova într-un caz de violență în familie. Potrivit lui Ion Oboroceanu emiterea ordonanței în raionul Anenii Noi se datorează conlucrării eficiente a specialiștilor din această localitate, care, fiind informați, nu au rămas indiferenți față de soarta femeii, dar au analizat cazul în profunzime și au aplicat întocmai prevederile legislative.

De menționat că raionul Anenii Noi face parte din regiunile țintă ale proiectului „Protecția și abilitarea victimelor traficului de ființe umane și violenței în familie”, care se desfășoară în Moldova în perioada 2008-2011, fiind realizat de către PNUD, UNFPA, OIM și OSCE, cu susținerea financiară a Guvernului Japoniei. Proiectul își propune combaterea violenței și traficului prin multiple activități, inclusiv instruirea specialiștilor și crearea serviciilor de asistență a victimelor. Alte regiuni-pilot în cadrul proiectului sunt Șoldănești, Rezina, Vulcănești și Grigoriopol. Bugetul proiectului constituie 3,3 mln USD.

Violența în familie este greu de ascuns.

Am încercat să ascund...
doar el, spunea că mă iubeste...
mi-a jurat că se va schimba...

Tu poți avea o viață fără frică!

Sună la telefonul de încredere pentru femei

0 8008 8008

Apel gratuit, anonim și confidențial

În cazul Eugeniei se află sute de femei care suferă și rabdă violența în familie, ne-având curajul să se adreseze specialiștilor. Realitatea demonstrează contrariul. A venit timpul când trebuie să iei atitudine și să schimbi situația. Sună la telefonul de încredere pentru femei 0 8008 8008. Meriți să trăiești o viață fără frică și fără violență!

Șapte din zece victime ale traficului au fost bătute și umilite acasă

„Am hotărât să plec deoarece soțul meu era bolnav și nu aveam bani să-l tratez. S-a apropiat de mine verișoara lui dreaptă și mi-a spus că ea lucrează la Moscova la piață și poate să mă ajute și pe mine. Am plecat cu ea la Moscova”.

Astfel încep numeroasele istorii ale femeilor din Moldova care în loc să obțină locul jinduit de muncă peste hotare ajung pe mâna traficantilor de ființe umane. Olga, istoria căreia a fost prezentată la început, lăsase acasă un soț și un copil. După trei luni în care a fost prizoniera unui traficant la Moscova, a reușit să revină acasă grație unei întâmplări – ea fusese reținută de poliția rusă și astfel a putut scăpa de proxeneți.

Ajunsă în Moldova, Olga a fost asistată de specialiștii *Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM)* și acum se reabilitează psihologic cu ajutorul familiei. În cadrul unui Club de Presă al jurnaliștilor ONU organizat pe 15 octombrie, Lilia Gorceag, psiholog OIM, a spus că din cauza traficului aproape în fiecare lu-

nă este depistată câte o tânără cu grave probleme de sănătate, schizofrenie și alte maladii care de multe ori invalideză persoana. „Chiar acum avem o copilă care a fost la Moscova în condiții foarte grele de muncă, a cedat sistemul ei nervos și are diagnoza schizofrenie.”

Potrivit Lilee Gorceag profilul victimelor traficului cu oameni s-a schimbat în ultimii ani, și anume: dacă până nu demult cel mai vulnerabile la trafic erau mamele solitare, femeile divorțate și tinerele pornite la muncă, acum în trafic nimeresc copiii care nu au familie, care pornesc la părinții lor aflați peste hotare, bărbați traficați pentru exploatare prin muncă.

Și procedeele de recrutare se schimbă, a comunicat Ana Revenco, directorul Centrului La Strada, care gestionează o linie fierbinte antitrafic: „Acest an ne-a uimit când am văzut că recrutările s-au făcut nu prin rude, ca anii precedenți, ci prin agenții și ziare, gen „Makler”, fapt care ne face să credem că fenomenul traficului se mișcă pe spirală și revine peste 7-8 ani la

Timp de opt ani de zile în Moldova au fost identificate peste 2400 victime ale traficului și 1300 potențiale victime. Șapte din zece victime spun că au plecat în străinătate pentru că erau bătute și umilite în propria familie, arată un raport al Centrului Internațional „La Strada”.

situația de unde a pornit”. În acest context, Ana Revenco a menționat că o metodă de combatere a traficului ar fi legalizarea migrației, pentru ca oamenii să nu fie nevoiți să recurgă la scheme dubioase, adică Guvernul trebuie să ofere modalități legale și transparente de căutare de lucru și angajare peste hotare.

Potrivit lui Iurie Podarilov, șef secție Urmărire Penală, Ministerul Afacerilor Interne, în fiecare an în Moldova sunt date dispărute peste 10 mii de persoane, dintre care 10% sunt bănuite a deveni victime ale traficului de ființe umane.

Lilia Pascal, șeful Direcției Oportunități Egale și Prevenire a Violenței de la Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, a spus că în scopul combaterii acestui fenomen a fost elaborată o strategie de protecție și asistență a victimelor și potențialelor victime. Pentru aceasta, în anul 2008 Guvernul a alocat din bugetul de stat mijloace financiare în sumă de 512 mii lei, iar în 2009 – 608 mii lei.

**Pleci peste hotare?
Ai unele îndoieli?**

0 800 77777

Îndoielile tale își găsesc răspunsul
la **Linia Fierbinte**. Apel gratuit.

Noi putem stopa violența față de femei!

Începând cu anul 1991, în perioada 25 Noiembrie – 10 decembrie, în majoritatea țărilor lumii se desfășoară Campania mondială „16 zile de acțiuni împotriva violenței în bază de gen”.

Anul acesta Campania se desfășoară sub genericul „Noi putem stopa violența față de femei”.

Campania „16 zile de acțiuni împotriva violenței în bază de gen” marchează următoarele evenimente:

- 25 noiembrie – Ziua internațională de combatere a violenței față de femei
- 1 decembrie – Ziua internațională de combatere HIV/SIDA

- 6 decembrie – Ziua de doliu pentru victimele „Masacrului de la Montreal”
- 10 decembrie – Ziua internațională a drepturilor omului

Mai multe informații vedeți pe: <http://www.cwgl.rutgers.edu/16days/home.html>

O zi de suflet la Plop-Știubei

Pe 6 octombrie, în contextul celebrării Zilei Bibliotecarului, locuitorii satului Plop-Știubei din r-l Căușeni au organizat Ziua Centrului de Informare și Documentare, inaugurat aici încă în anul 2005 cu suportul UNFPA. La eveniment au participat reprezentanții Fondului ONU pentru Populație, Autoritățile Publice Locale, Organizații neguvernamentale. Au participat și tinerii din localitate cu o manifestare artistică, au cântat, au recitat poezii, arătându-se foarte mulțumiți de faptul că au unde se aduna și petrece timpul liber. Au avut și emoții, dar asta deoarece „rar ne vin oaspeți la Plop-Știubei”,

după cum a spus directoarea gimnaziului Vera Guja.

Satul are 1800 de locuitori, dar tendințele din ultimii ani sunt îmbucurătoare. „De la o vreme, la Plop-Știubei se nasc anual câte 32-35 de copii. Acum, în clasele I-a și a II-a sunt foarte puțini copii, dar pe viitor vom avea câte două clase”, a explicat primarul localității Iurie Barcari. Directoarea Vera Guja și-a exprimat aprecierea pentru existența unui Centru de Informare și Documentare la Plop-Știubei, deoarece “asta îi face pe tineri să se mobilizeze, să fie mai activi și mai informați”.

La sfârșitul evenimentului una dintre tinere ne-a spus că îi place să scrie versuri, rugându-ne să publicăm în buletinul Fără Tabu una din poeziile sale. Vă prezentăm alăturat poezia intitulată “Satul Plop-Știubei”, a cărei autoare este Ana Malcocean, elevă în clasa a 7-a la școala-gimnaziu din satul Plop-Știubei, r-l Căușeni.

Tinerii din satul Plop-Știubei avizi de informație.

SATUL PLOP-ȘTIUBEI

*Veniți copii în satul drag,
Că aveți un bun meleag.
Căci strămoși și-ai tăi bune,
L-au numit chiar Plop-Știubei.*

*Plop-Știubei vatră de dor,
Nu ți-a fost așa ușor:
Prin clipe grele ca să treci,
Și fericirea s-o culegi.*

*Au fost greutăți, nevoi,
Oameni pierduți în război.
Multe văi s-au sfărâmat,
Satul meu mult a răbdat.*

*Cât trăiesc pe-acest pământ,
Satu-mi este lucru sfânt.
Și oriunde voi pleca,
Satul drag nu-mi voi uita.*

ȘTIAȚI CĂ...

- SUA cheltuiesc anual 1,3 mlrd. dolari pentru necesitățile medicale ale maturilor ce suferă de violență domestică (în dolarii an. 1993). Pierderile în urma scăderii productivității muncii și a cheltuielilor pentru serviciile medicale cauzate de violența domestică se estimează la 5-10 mlrd. dolari anual.
- Un studiu efectuat în Canada relevă că violența împotriva femeii provoacă pagube în sumă de până la 1,5 mlrd. dolari canadieni pe an.
- Conform aprecierilor Băncii Mondiale, violența domestică și violurile reduc durata vieții femeilor cu 5-16%. Astfel, violența prezintă un pericol mare pentru sănătatea și viața cetățenilor.
- Violența domestică afectează negativ copiii. Americanii au studiat că jumătate din copiii care cresc în familii cu violență, o perpetuează când cresc mari în familiile lor.

Primul studiu despre evoluția indicatorilor demografici ai R. Moldova în ultimii 18 ani a fost lansat la Chișinău

Pe 13 octombrie 2009 UNFPA, Fondul ONU pentru Populație și Comisia Națională pentru Populație și Dezvoltare a lansat în premieră studiul „Cartea Verde a Populației Republicii Moldova”. Acest studiu conține o amplă analiză a situației demografice începând cu anul 1990 și până în anul 2008. El reprezintă un instrument util de lucru pentru specialiștii în demografie și o sursă valoroasă de informație pentru politicieni, economiști, profesori, studenți și pentru toți cei interesați de demografie. Principalele componente ale studiului se referă la indicatorii de natalitate, mortalitate, îmbătrânire și prognozele în domeniul populației pentru deceniile viitoare.

Studiul „Cartea Verde a Populației Republicii Moldova” demonstrează că, în particular, este necesară elaborarea programelor sociale orientate spre creșterea accesului populației la servicii calitative de sănătate, prevenirea maladiilor prin depistarea lor precoce,

INDICATORI CHEIE

- **Natalitatea:** A scăzut de două ori în ultimii 18 ani (de la 17,7% la 10,9%);
- **Fertilitatea:** O moldoveancă naște, în medie, 1,2 copii, aproape de două ori mai puțin decât ar fi indicat, pentru înlocuirea generațiilor;
- **Mortalitatea (11,8%):** În grupul de vârstă de 25-39 ani mor de trei ori mai mulți bărbați decât femei;
- **Bolile:** Prima cauză de deces o constituie bolile cardiovasculare, urmată de tumori, în special cancerul glandelor mamare la femei;
- **Îmbătrânirea:** Ponderea persoanelor vârstnice constituie peste 14%, iar în unele raioane chiar 16-17%, astfel R. Moldova se consideră o țară îmbătrânită.

în deosebi în sectorul rural. În general, este necesară elaborarea unei Strategii Naționale pentru Populație și Dezvoltare în R. Moldova, dar și crearea unei instituții responsabile a statului de gestionare a datelor și proceselor demografice.

Ludmila Șchiopu, psiholog și trainer în Sănătatea Reproductivă explică tinerilor care sunt daunele fumatului și alcoolului

Care este dauna fumatului și cum influențează acest viciu asupra sănătății sexual reproductive?

Fumatul este mai mult decât o problemă de sănătate. Mulți tineri încep să fumeze fiind convinși că aceasta îi va relaxa și îi va face să se simtă mai bine, vor deveni mai maturi și mai independenți. Dar e tocmai inversul: 90% din persoanele care fumează spun că ar vrea să se lase de fumat; există 15 substanțe cancerigene diferite în fiecare țigară; fumătorii sunt de 2,5 ori mai supuși infecțiilor respiratorii. Tinerii trebuie să știe că femeile însărcinate care fumează tind să aibă copii mai mici în greutate, ceea ce constituie o cauză majoră a mortalității infantile, or copiii nou-născuți care au părinți fumători sunt de două ori mai predispuși să facă pneumonie sau bronșită în primul an de viață.

Care sunt metodele de luptă cu fumatul?

Pe lângă faptul că renunțarea la fumat trebuie să fie o decizie fermă a persoanei, aceasta trebuie să fie susținută și de familia, prietenii, rudele care înconjoară persoana în cauză. Trebuie să fie eliminate orice urme de țigări, chibrituri,

brichete, scrumiere sau alte obiecte care aduc aminte fumătorului despre fumat. De asemenea, să existe la îndemână fructe, dulciuri, sucuri ce pot fi consumate atunci când tânărul simte nevoia să fumeze. Este important ca în această perioadă tânărul să înceapă a practica un sport sau să frecventeze un club de dans. Renunțarea la fumat ar trebui privită ca pe o mare competiție și o șansă enormă ce merită tot efortul depus.

Cum influențează alcoolul asupra sănătății, în special a sănătății sexuale reproductive?

Alcoolul est un drog, o substanță chimică care schimbă modul de funcționare a organismului. Alcoolul nu este digerat (spre deosebire de mâncare) în stomac și intestine, de aceea o parte de alcool trece repede în circuitul sangvin. Acest fapt influențează funcționarea întregului organism: ficatul, creierul, simțurile, sistemul reproductiv. Cei ce consumă alcool își pot controla mai puțin comportamentul și sunt supuși mai des riscului de a căpăta infecții sexual transmisibile sau virusul HIV.

Care sunt pașii necesari pentru a renunța la consumul de alcool?

Alcoolismul este o boală. Organismul unui alcoolic se schimbă în așa fel încât nu mai poate funcționa fără alcool. Un alcoolic are nevoie de susținere pentru a se lăsa de băut. E nevoie de tratament la medic, de familie care să încurajeze persoana să-și schimbe comportamentul și însași de dorința și motivația persoanei în cauză.

Cum influențează consumul de alcool și fumatul asupra bunăstării familiei și care este legătura acestor vicii cu violența domestică?

Dacă cineva din familie consumă alcool sau fumează, acest fapt mărește riscul ca și ceilalți membri ai familiei să fumeze și să consume alcool. Cu cât tinerii încep să bea mai devreme, cu atât mai mare este riscul ca ei să devină alcoolici. De asemenea, în familie pot apărea probleme financiare, copiii se simt neglijăți de părinți, lipsiți de afectivitate, pot fi implicați în comportamente riscante. O problemă majoră specifică multor familii, unde un membru sau câțiva consumă alcool, este violența domestică – problemă ce afectează dezvoltarea armonioasă a copiilor.

O nouă generație de Educatori de la Egal la Egal a fost instruită la Drepcăuți

În perioada 24-27 septembrie 2009 în satul Drepcăuți, r-l Briceni a avut loc un atelier de instruire în domeniul Sănătății Reproductive și a modului sănătos de viață pentru 12 tineri și opt profesori din localitățile Criva, Lipcani și Drepcăuți. Ei au fost delegați de școlile din care provin cu misiunea de a se întoarce bine informați și capabili să desfășoare lecții informative desinestător.

Primirea călduroasă și dorința de a se implica în activitățile Y-PEER am sesizat-o încă din prima zi. Participanții sosiți la training au format un cerc prietenos în cantina liceului și așteptau cu ochi curioși să înceapă sesiunea.

Trainingul a durat patru zile. În primele trei zile tinerii și profesorii au lucrat activ în grupuri și au acumulat informație. Cea mai așteptată a fost ziua a

patra, când participanții au fost divizați în șase grupuri mici și au făcut prezentări în fața tuturor. Ei încercau să-și imagineze că se află în fața unui grup necunoscut și au misiunea să-i informeze despre modul sănătos de viață.

Mari emoții au avut și profesorii care au participat la atelier. Deși posedă experiență

de lucru de ani de zile, le era foarte greu în rol de educatori de la egal la egal.

La sfârșitul prezentărilor am rămas plăcut surprinși de opiniile tinerilor și profesorilor: "Nu credeam că este atât de dificil să transmiți informație și nici nu ne imaginam că poți să primești atâta satisfacție în timpul unei sesiuni de informare", au spus ei.

La final, participanții au primit Certificate de instruire în domeniul Sănătății Reproductive/Educație pentru un comportament responsabil. De asemenea, ei au primit și "teme pentru acasă", având misiunea să desfășoare trei ore informative în școlile din care vin.

Acum așteptăm noutăți de la ei și promitem să vă ținem la curent și cu alte noutăți Y-PEER!

Anna Susarenco
Focal Point in Charge Y-PEER Moldova

● ÎN ATENȚIA TINERILOR ! ●

Concursul Plural + Moldova este pe ultima sută de metri! Grăbiți-vă!

Alianța Civilizațiilor (Inițiativa ONU), Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) și UNFPA, Fondul ONU pentru Populație, invită tinerii din Moldova să participe la concursul înregistrărilor video PLURAL + Moldova pe marginea subiectelor ce țin de migrație și diversitate.

Tinerii din Moldova sunt invitați să prezinte o scurtă înregistrare video (1-5 minute) de orice stil sau gen (desen animat, film documentar, dramă, etc.), care să oglindească gândurile, experiențele, opiniile, întrebările sau sugestiile lor pe marginea subiectelor ce țin de migrație, consecințele migrației, precum și promovarea coexistenței armonioase în diferite contexte culturale și religioase.

Concursul PLURAL + MOLDOVA se desfășoară pentru trei categorii de vârstă: 9-12 ani, 13-17 ani și 18-25 ani. În-

scrierea la concursul național se poate efectua până la data de **15 noiembrie 2009**. Câștigătorii naționali vor fi premiați pe 18 decembrie, de Ziua Internațională a Migranților. Producătorii înregistrărilor video câștigătoare vor primi premii speciale, diplome de participare, dar și șansa de a fi promovați și remarcați de către specialiști notorii în arta cinematografică din Moldova.

Notă: toate înregistrările video și formularele de participare pentru concursul național pot fi prezentate în limbile rusă sau română prin poștă la Chișinău.

Mai multă informație despre concurs, formularul de participare, regulamentul, vizitați pagina de internet www.un.md.

**Detalii la numerele de telefon:
+ 373 22 232940 sau +373 22 214002**

“Indiferența susține violența”: concurs național

În cadrul Campaniei „16 zile de acțiune împotriva violenței în bază de gen” Ministerul Educației și Tineretului și organizația „Gender-Centru”, cu suportul UNFPA, Fondul ONU pentru Populație și Misiunea OSCE în Moldova, organizează Concursul de creație literară și Concursul de desen și alte forme de artă grafică cu genericul “Indiferența susține violența”.

Concursul are drept scop dezvoltarea reflecției personale a copiilor și tinerilor asupra riscului pe care îl comportă tolerarea manifestării diferitor forme de violență.

Grupul țintă al Concursului de creație literară îl reprezintă elevii din clasele V-XII din republică. Doritorii de a participa la concurs trebuie să redacteze un eseu (o poezie, nuvelă etc.) pe tema “Indiferența susține violența”. Fiecare participant poate prezenta o singură lucrare, cu un volum de la 300 până la 600 de cuvinte.

Grupul țintă al Concursului de desen și alte forme de artă grafică îl reprezintă elevii din clasele III-XII din republică.

Participanții la acest concurs vor prezenta desene (acuarelă, creion, etc.), colaje, afișe, grafică pe calculator, pe tema “Indiferența susține violența”. Fiecare participant trebuie să prezinte o singură lucrare.

Planșele vor avea o dimensiune de minim A4, sau, în cazul celor realizate la calculator, o rezoluție de 240 DPI, necesară pentru o imprimare calitativă.

Data limită de predare a planșelor sau a versiunilor electronice este **10 noiembrie 2009**.

Planșele vor fi trimise, fie în variantă tipărită, prin poștă, solicitând confirmarea actului de primire, la sediul Ministerului Educației și Tineretului (Piața Marii Adunări Naționale, 1, Chișinău), fie în variantă electronică la următoarea adresă de e-mail: eparlicov@gmail.com

Detalii pe pagina de internet a Ministerului Educației și Tineretului www.edu.md

Editor
Design

Irina Lipcanu
Oleg ZAHARCIUC

Adresa: Casa ONU, Biroul UNFPA,
str. 31 August, 131, et. IV, Chișinău, MD-2012
Tel.: 22.00.45, 21.40.02; fax: 21.40.03
www.unfpa.md